

תוצאות חיים

שיעורו השבועי של מרן הגאון רבי **יצחק רצאבי** שליט"א - פוסק עדת תימן הנמסר בביתו מידי ליל שישי לבחורי הישיבות הקדושות

דבר העורך

ב"ה זוכים אנו לשמוע שיעורים תמידין כסדרן מלאים ביראת שמים והשקפת תורה אמיתית וקרבה להי"ת. מתוך ידע נרחב בתורתנו הקדושה, ועם הכל טיפות נעימות של טוהר מנהגי אבותינו הק' נ"ע. מפי מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א פוסק עדת תימן הנאמנים לרוחם של רבותינו ואבותינו ובראשם ג"ע מהר"ץ זצוק"ל. וכל אחד ודאי מרגיש בשיעור זה אהבת ומתיקות ועריבות התורה, משום שכלו יוצא מלב טהור וישר, ומעורר מלחמתה של תורה. וכך הדברים הם מאירים ומשמחים ביותר. ובה נודה ונהלל למרן שליט"א על טרחו לפנות מזמנו לנו לאלפינו בינה, בסבלנות ובמאור פנים, ויהי"ר שימשיך לשבת במעונו ולהשפיע לעמו תורה ויראה הלכה ומסורת, בדרך ישראל סבא א"י.

הבחורים מתבקשים לדייק בהנעה בשעה 10:45, וביציאה עד השעה 12:00, ולא להתעכב יותר מזה.

השיעור השבועי

נמסר בליל שישי עש"ק פרשת ויצא

קריאת קרית שמע באימה וביראה וברתת ובזיע

כתוב בטור (או"ח סימן ס"א), ויקראנו (קרית שמע) באימה וביראה ובכונה. כתב רב עמרם לשו"ה איניש לקרית שמע בכל זמן דקרי ליה כפרוטגמא חדשה, פירוש פרוטרגמא כתב המלך שמצוה על בני מדינתו. וקרית שמע הוא פרוטגמא דהקב"ה וכו' הרי לא הטרחתי עליכם לקרותה לא עומדים ולא פרועי ראש אלא בלכתך בדרך, אבל באימה וביראה וברתת ובזיע מיהא צריך. ע"כ. וכן פסק מרן בשלחן ערוך. ולצערינו כמעט אין מי שמקיים את ההלכה הזאת. ואולי אם נלמד אותה לפחות לפעמים נקיים אותה כהוגן.

צריכים להבין מה זה באימה וביראה וברתת ובזיע, וכי זה מילים נרדפות גרידא. ולמה אין עוד לשונות כגון בחלחלה וכדומה. בב"ח כתב, ונראה באימה ויראה זו היא באופן זה, שיכוין בשעה שהוא קורא קרית שמע לקבל עליו עול מלכות שמים להיות נהרג על קידוש השם המיוחד דזהו ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשך, ועל זה אמר הכתוב כי עליך הורגנו כל היום, כי אז בכוונה זו יקראנה באימה וביראה ברתת ובזיע. ע"כ. ומשמע מדבריו שכל שעת קריאת הקרית שמע יכוין לקבל עליו ליהרג על קידוש ה', וכך בכל רגע יקראינה באימה וכו'.

המשך בעמוד הבא

לעילוי נשמת שלום בן יוסף ז"ל, נלב"ע כ"ב כסלו התשס"ז בשני"ח. לרפואת מזל בת והב תחי', ואסתת בת אורן תחי'. ולחזרה בתשובה לרועי בן אורן הי"ו.

וקשה היכן כתוב שצריך לכוין למות על ק"ה באמירת פרשיות קרית שמע, דרך באמירת ובכל נפשך שייך לומר כך. ועוד למה כדי שיקראנה באימה וכו' צריך לכוין למות על ק"ה ולא די בפחד מיסורין וגהנם שיכולים להיות (ויש מקום לכולם, ושכל מדור מהלך ש' שנה). וכל האחרונים מעתיקים את דבריו כהלכה למשה מסיני.

מהרי"ץ כותב (בעץ חיים דף לה:): ויכוין בד' של אחד לקבל עליו ארבע מיתות בית דין. ונראה לפי"ז, דאימה יראה רתת זזיע מכוונים כנגד חנק הרג שריפה סקילה, דכמו שחנק וכו' הם מהקל לחמור, כן אימה וכו' הם מהקל לחמור. דאימה זהו פחד בלב, ויראה שגם רואים על הפנים, ורתת שרועד מרוב פחד, זזיע י"א שמניע מרוב פחד, וי"א שרועד מאוד, רועש, וכמו קול רעש גדול, קל זיע שגיא, וכמו ביום שיזועו שומרי הבית, רעדה חזקה. ונראה שהפירושים אינם רחוקים, דכשאדם מתנענע ורועש, ממילא הוא מזיע. וכמו שאנחנו אומרים באשמורות זיעתן נהר דינור, ומקורו מהגמ' (חגיגה יג:): מהיכא נפיק, מזיעתן של חיות, וביאר המהרש"א, זזיעתן שאמרו אינו ממש אלא לשבר את האוזן כאילו מזיעות ממה שנושאות הכסא. (ועין עוד בזה באור החיים הקדוש, ובדברי המסילת ישרים, ובצדקת הצדיק למהר"ש מלובלין, ועוד).

ולפי"ז מיושב ענין ארבעת העינים האלו, אלא שעדיין לא מיושבים דברי הב"ח, וגם שדברי מהרי"ץ הם על הפסוק הראשון בלבד.

אולם נראה דאין כוונת הב"ח שצריך כל הזמן לחשוב כך, אלא שכשהתחיל עם מחשבה כזאת ממילא יקרא כל הקרית שמע באימה וכו'. וזה טמון בפסוק שמע ישראל כש"כ בספר החינוך (מצוה תי"ז) מצות אחדות השם, וכו' שנאמר שמע ישראל וכו', מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה שחייב כל אחד מישראל ליהרג על מצות יחוד וכו'. ע"כ. ויוצא מכאן שעל יחוד ה' צריך למות על קידוש השם. וזה בפסוק שמע ישראל.

ואף שהב"ח כתב את הפסוק ובכל נפשך, מ"מ מבואר כך בגמרא (ברכות סא:): בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קרית שמע היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל (שהיה גלגול של זמרי שתפסה בבלוריתה שסורקים) והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבוא לידו ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, היה מאריך באחד (ומכאן ראה למבטאינו באות ד' ואכמ"ל. ועיין במאמר למען אריכון ימיר) עד שיצתה נשמתו באחד וכו'. ע"כ. ומבואר דאף שמקורו היה מפסוק בכל נפשך, עשה כן באחד בפסוק שמע ישראל.

וגם מדברי ערוך השלחן מבואר כהב"ח, דאחר שהביא דבריו הוסיף מתשובת מהר"ם מרוטנבורג שמאחר שגמר אדם בדעתו למסור את נפשו על קידוש ה' כל מיתה שעושים לו אינו מרגיש וכו', ותדע שכך הוא, שאין לך אדם בעולם שאם היה נוגע באש שלא היה צועק

וכו' ואנו רואים קדושים שאינם צועקים כלום עכ"ל. וברור שתחילה כן מרגיש וצועק, רק הכוונה שאחר שגמר לגמרי בליבו כן הוא. ולפי"ז מבואר שבתחילת קרית שמע יגיע לזה, ואח"כ כבר נמצא בהרגשה זו.

יראת שמים של החתם סופר

מסופר על החת"ס שישבו ג' תלמידים לפניו ולמד איתם, והתחיל לנמנם, ואמר א' שמע על החת"ס שהוא גאון גדול ולא רואה גאונות, והב' אומר ששמע שהוא חכם גדול ולא רואה את החכמה, והג' אמר ששמע שהוא יר"ש גדול ולא רואה את הירא"ש. ושמע זאת החת"ס ובכה ואמר שעל הגאונות והחכמה אינו מצטער כי עשה כפי יכולתו, אבל על הירא"ש שזה לא בידי שמים הוא בוכה כי יכל יותר ובכה בכי גדול עד שהרטיב כל בגדיו בדמעות ע"כ. ונראה שלא היו תלמידיו, כי זה חוצפה שא"א להבין, אבל אולי נקלע לאיזה מקום ששמע עליו ולמד עם ג' אנשים והסתיר את עצמו וגם היה עיף מהדרך, ולכן אמרו שאינם רואים בו הנ"ל. אבל עכ"פ רואים איזו יראת שמים, איזו ענוה, קשה להבין את המדרגות האלה. ראש ישיבה היה נעלב שיגידו עליו שהוא לא גאון וחכם, וכבר היה עושה נידוי. אבל החת"ס אמר, כן, אני לא גאון וחכם וירא שמים, ברצינות. זה מבהיל. אולם קשה, וכי אם אומרים שלא רואים שהוא יר"ש זה אינו, והרי אפשר להסתיר ובמיוחד גדלות בירא"ש. אבל עכ"פ החת"ס נרתע מזה.

אכן יש ה' במקום הזה ואנוכי לא ידעתי

בעלון קב ונקי מביא צלום לויני של אר"י, ובין ירושלים לבית אל יש רכס הרים, והמבנה הטופולגרפי שלהם יוצר צורה של שם הוי"ה ב"ה. וכשהראו לגדולי תורה, הגרי"ש אלישיב שאל איך נוסעים בכביש בין האותיות, והגר"ח קניבסקי נתן מיד נשיקה למפה, ואמר הרי זה שם ה'. והאדמו"ר מקרלין אמר שעל זה נאמר אין זה כי אם בית א-לקים וכו'. (ונראה שיותר טוב לומר את הפסוק אכן יש הוי"ה במקום הזה ואנוכי לא ידעתי, כי לא ראה את הליון).

ומה שאמר הגרי"ש א"א איך נוסעים בין האותיות, קשה, שהרי גם במפת העולם יש שם הוי"ה (אוסטרליה י', אסיא ואירופה ואתם אפריקה ה', אמריקה ו', וה' כלול בה' הראשונה כש' המקובלים רק שזה קשה למה מותר בביהכ"ס לנחור שיצא בלב הנה וגרון ולא פה. ואכמ"ל) ואיך נוסעים בימים שביין יבשות אלו. ונראה שאמר כן בבדיחותא. ועכ"פ אנו נאמר בבדיחותא שלא בשמים היא. ולענין קדושת תמונה זו, נראה שדינה כמו הדפסת ספרים ואסור לקרוע, וכמו שם שכתבו בטעות או גוי שמתקדש מאליו.

נ.ב. נכתב עפ"י הבנת העורך

טעמי המנהגים

קרית שמע

נשאלתי על המנהג בקהילותינו שאומרים כל הקהל שמע ישראל וגו' מיד בסיום חתימת ברכת אהבת עולם, ואינם ממתינים, דהלא צריך לכוין לקיים מצות ק"ש כש"כ הפוסקים מטעם דקיי"ל שמצוות צריכות כונה, וכך נוהגים בישיבות האשכנזים להמתין כמה שניות בינתיים. והאם עכ"פ ראוי להנהיג כך בזמנינו בציבור של בני תורה לכל הפחות.

תשובה. ברור שצריך לכוון אז. אמנם בקהילותינו לא הוצרכו בשביל הכונה אלא רגע כמימרה, כיון שהיו דבוקים בהשי"ת ובמצותיו אמונה אומן. וכבר כתב מהרי"ץ שכשאדם עוסק כל היום בתורה ובמצוות ואח"כ קם להתפלל יקל עליו לכוין כי תכף ומיד ימצא את השי"ת במחשבתו, כיון שהוא מוכן לכך. הלכך אבותינו ודאי שפיר נהגו כן כיון שאמונתם היתה שלימה ותמימה, עמוקה ומלאה, כניכר מזה ששם שמים היה שגור בפיהם בכל עת. אמנם אף בדורינו שרפתה האמונה, הרי לכוין לצאת אין צריך אפילו רגע כמימרה. והכונה על ייחוד הבורא יתברך, גדולתו ורוממותו, צריך לכוין בתיבת אחד. וההכנה והכוונה לקיים מצות ק"ש יוכל להרהר סמוך לסיום חתימת הברכה. דלהפסיק בינתיים אינו פשוט כ"כ כיעוין בספרים.

הלכך אין צורך וגם אינו ראוי לשנות את המנהג שאין מפסיקים בשתיקה בינתיים, אלא צריך לכוין אז במהירות לצאת ידי חובה סמוך לסיום הברכה, ולהתחיל מיד שמע ישראל, א"נ לכוין זאת סמוך לסיום חתימת ברכת אהבת עולם. (מתוך שו"ת עולת יצחק ח"ג).

שימוש חכמים

שו"ת שנשאל מרן שליט"א

ש. האם מותר לשתות באמצע ברכות ק"ש. ת. לא, גם לפי המתירים באמצע הזמירות.
ש. כיצד קריאתה המדוייקת של התיבה ואהבת. ת. מלרע, כי המקף על התי"ו. אלא שיש להרים האל"ף מפני הטעם שופר הולך שתחתיה.

ש. כיצד הגיית האות צא"ד, ומה הדין אם קראה באופן שגוי בק"ש. ת. דומה לאות סמ"ך, רק שמעט יותר חזק ועמוק, ואם קראה כסמ"ך בודאי יצא יד"ח.

ש. האם יש הבדל בין שין שמאלית לסמך. ת. אין הבדל, כי יש רק כ"ב אותיות וגם חז"ל ובשאר ספרי הקדמונים החליפו ביניהם.

ש. האם מותר להתפלל בישיבה שבה מתפללים אחר סוף זמן ק"ש. ת. יכול להתפלל שם, אך יקרא ק"ש לפני כן.